

DE KWESTIE

Moet vaccinatie tegen corona

Roland Pierik

Vaccineren is dé weg uit deze crisis, houdt het kabinet ons al tijden voor. Maar niet iedereen heeft z'n kans gegrepen. Nu de zeer besmettelijke delta-variant door ons land raast, dreigt de weg uit de crisis daardoor uit zicht te raken. Hoe ongevaccineerden toch mee te krijgen? Volgens rechtsfilosoof Roland Pierik moeten mensen zelf de verantwoordelijkheid nemen, maar is een minder vrijblijvend vaccinatiebeleid een serieuze optie. Maar ethicus Theo Boer waarschuwt: er zitten grote risico's aan te veel druk.

Theo Boer
JACO KLAMER

Vaccinatiedrang is een legitieme optie

Met de komst van vaccins heeft de Covid-19-uitbraak een ander gezicht gekregen. We hoeven niet langer voortdurend in en uit lockdown met een avondklok, en naarmate er méér mensen gevaccineerd zijn, zullen we ook meer terug kunnen naar het oude normaal. En het gaat heel goed met dat vaccineren. Op dit moment is meer dan de helft van de Nederlandse bevolking volledig gevaccineerd.

Uitweg

Maar wat moet de overheid doen als het huidige vrijwillige programma niet voldoende mensen kan overtuigen om te vaccineren en daarmee de samenleving duurzaam tegen Covid-19 te beschermen? Ik begrijp heel goed dat veel mensen eerst de kat uit de boom wilden kijken. Het vaccin was er zo snel, is gebaseerd op een nieuwe mRNA-techniek et cetera.

De vraag is hoelang mensen het zich nog kunnen veroorloven om te blijven twijfelen. De vaccins blijken veilig en beschermen goed tegen de ziekte. En zelfs als ze niet 100% tegen de verspreiding van de ziekte beschermen, is de vaccinatie van de bevolking de enige duurzame uitweg uit deze crisis.

Een *vaccinatiedwang*, waarbij je een boete krijgt als je niet vaccineert, is ongepast in de Nederlandse traditie en lijkt onnodig. Maar een *vaccinatiedrang*, waarbij je alleen bepaalde

plekken mag bezoeken als je gevaccineerd bent (nachtclubs, discotheken, musea, festivals) is wel een legitieme optie. Dit zijn de plekken waar besmetting op de loer ligt, en het zijn, in tegenstelling tot het ziekenhuis of politiebureau, niet de plekken waar je soms noodzakelijk moet zijn. Daarnaast hoop je dat twijfelaars over de streep worden getrokken om te vaccineren als dat de voorwaarde is om dit soort plekken weer veilig te mogen bezoeken.

De overheid kan de het Covid-19-probleem niet

Hoeveel geduld hebben we met weigeraars?

alleen oplossen. Of je het nu leuk vindt of niet, we hebben allemaal onze eigen verantwoordelijkheid de verspreiding van het virus tegen te gaan en daardoor bij te dragen aan de indaming van de ziekte.

Verantwoordelijkheid

Je kunt die verantwoordelijkheid op twee manieren invullen. Of je laat je vaccineren, of je blijft in lockdown en komt er alleen uit als je vlak van tevoren negatief bent getest. Veel meer smaken zijn er niet.

In de Verenigde Staten, waar ze eerder met vaccineren begonnen zijn, is het nu zo dat 97% van de mensen die met Covid-19 in het

ziekenhuis komt, niet of niet volledig gevaccineerd is. Dit impliceert dat vanuit het grootste deel van de Covid-19-ziekenhuisopnames te voorkomen was geweest met vaccinatie.

Tolerantie

De vraag is of het Nederlandse ziekenhuispersoneel en de patiënten bij wie operaties al verschillende keren zijn uitgevoerd, nog veel tolerantie kunnen opbrengen als in het najaar de ziekenhuizen weer vol liggen met Covid-19-patiënten, maar nu dus met mensen die

bewust de vaccinatie geweigerd hebben. Ook is het de vraag of de grote meerderheid van de Nederlanders die

intussen gevaccineerd zijn nog veel geduld zal hebben met vaccinatie-weigeraars als blijkt dat zij een volgende lockdown noodzakelijk maken.

Hopelijk nemen voldoende Nederlanders zelf hun verantwoordelijkheid en vaccineren ze vrijwillig. Maar als de vrijwillige vaccinatie niet volstaat om de samenleving tegen de nieuwe delta-variant te beschermen, dan komt de Nederlandse regering niet aan het instellen van een vaccinatie-drang.

Roland Pierik is hoofddocent rechtsfilosofie aan de Universiteit van Amsterdam

Te veel dwang is begin van dictatuur

Naarmate het duidelijker wordt dat de delta-variant van het coronavirus vooral kan woekeren onder (en door) ongevaccineerde burgers, wordt de druk op deze mensen groter.

Even een disclaimer: ik ben een groot voorstander van vaccineren. Vaccineren helpt tegen de uitbreiding van het virus en beschermt jou én anderen. De risico's zijn minimaal: met de gebruikte vaccins zijn al eerder uitgebreide ervaringen opgedaan.

Feit is dat we nu wel weten: corona is een virus met vreselijke gevolgen, veel erger dan bij de gebruikelijke griepvirussen. Vraag het eens aan de tienduizenden Nederlanders die terwijl u dit leest nog steeds uitgeput thuis zitten; en vraag het aan de tienduizenden anderen die rouwen om de dood van een geliefde. Laten we elkaar dus vooral op allerlei manieren stimuleren om ons te laten vaccineren.

'Dommen'

Tegelijkertijd maak ik me steeds grotere zorgen over waar die druk ons op termijn kan brengen. Denk aan de kikker die zich, als je het water maar langzaam genoeg opwarmt, gewillig laat koken zonder uit de pan te springen.

De maatregelen van de Franse regering, waar coronavaccinatie voor onder andere zorgpersoneel verplicht wordt, zijn

daar een voorbeeld van. Verschillende commentatoren op de Amerikaanse nieuwszender CNN spreken inmiddels over 'ongevaccineerden' alsof het een vies woord betreft, een scheldwoord voor de 'dommen', de 'slechten', de tegenstanders. De *deplorables*. Wat ligt er meer voor de hand dan deze mensen tot de orde te roepen?

Doe dat vooral, zou ik zeggen, maar met respect en met argumenten, en laat de machtsmiddelen erbuiten.

Ten eerste is en blijft een vaccinatie een inbreuk

Gevaar voor machtshonger ligt op de loer

op je lichamelijke integriteit. Je staat toe dat een naald door je huid heen gaat. Prikken om iets uit je te halen (bloed bijvoorbeeld) is al heel wat, maar dat je er iets in stopt dat bepaalde functies van je lichaam gaat reguleren, gaat nog weer een stap verder. Dat is iets waar alleen jij over gaat, hoe je keuze er ook uitziet.

Aanslag

Ten tweede is gedwongen of bijna gedwongen vaccinatie een aanslag op het vertrouwen dat we hebben in medici, de zorgsector en de overheid – een vertrouwen dat bij deze groepen helaas toch

al laag is. Onderzoeken die suggereren dat een groot deel van de bevolking voorstander is van dwang, maken dat niet beter: het laat zien hoe diep we inmiddels gezonken zijn.

Veilige grens

De kracht van een democratie bestaat in het vermogen om minderheden te respecteren. Dat deden we in de jaren 70 met anti-vaxxers in Gereformeerde kring, en met opmerkelijk resultaat. Ook nu denk ik: laat het vrij, overtuig met woorden, vrijheid en grafieken. Het

resultaat zal in dat geval veel duurzamer zijn.

Een laatste argument: je tegenstander dwingen doet iets met *jouzelf*.

Je wordt er machtsdronken van. Wat je eerst nooit zou doen, doe je nu met toenemend gemak ineens wel: kijk naar de Franse president Emmanuel Macron. Het 'voelt goed' om de anti-vaxxers eindelijk tot de orde te roepen. Zij zijn een gevaar voor de publieke volksgezondheid en dat zullen ze weten ook.

Dat is hoe dictaturen ontstaan. Laten we vooral aan de veilige grens van de dwang blijven.

Theo Boer is hoogleraar Ethiek van de gezondheidszorg aan de Protestantse Theologische Universiteit in Groningen